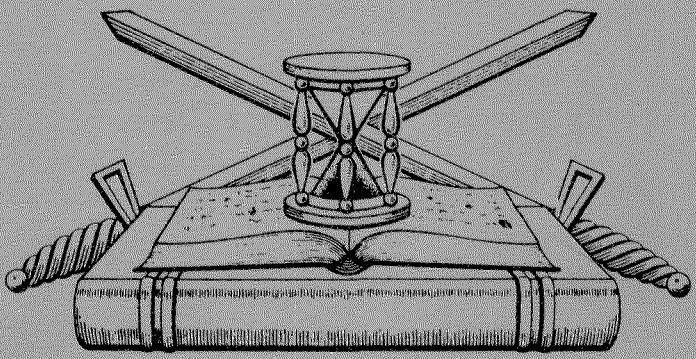
MARS ET HISTORIA

14e jaargang nummer 4 - juli/aug. 1980.

ORGAAN

VAN DE
NEDERLANDSE VERENIGING
TER BEOEFENING VAN DE
MILITAIRE HISTORIE

OPGERICHT 20 AUGUSTUS 1966

Beschermheer : Z.K.H. de Prins der Nederlanden

SAMENSTELLING VAN HET ALGEMEEN BESTUUR:

Voorzitter	:	C.A. Heshusius
1e Secretaris	:	H. Muller
Penningmeester	:	drs J.A. Bom
2e Secretaris	:	E.W. van Popta
Leden	:	jhr D.J.H.N. den Beer Poortugael
		J. van den Berg
		B.C. Cats
		drs J.P.C.M. van Hoof
		J.C. Hopperus Buma
		F.J. van Lier
		H. Ringoir
Adviseur	:	mr Ch.L.M. Schaepman

ADRESSEN DAGELIJKS BESTUUR:

Voorzitter	:	Wassenaarseweg 161, 2596 CP 's-Gravenhage, tel. 070 -248495
1e Secretaris	:	Willem III laan 14, 4835 LB Breda, tel. 076 - 653239.
Penningmeester	:	Speltoord 14, 3991 XH Houten (U), tel. 03403 - 2169.

Contributie bedraagt per jaar min. ƒ 30,00, te storten op rek. no. 65.82.12.125 van de Nederlandsche Middenstandsbank Houten (U), t.n.v. de Nederlandse Vereniging Militaire Historie of op giro 29 40790 van de N.V.M.H. te Houten (U).

SAMENSTELLING REDAKTIE-WERKCOMMISSIE:

	:	J. van den Berg, drs J.P.C.M. van Hoof, E.W. van Popta.
Redaktie-adres	:	Mgr. Bekkerslaan 151, 2286 CE Rijswijk (Z.H.), tel. 070 - 937425.

AFDELINGSCORRESPONDENTEN: Zie binnenomslag van de achterzijde.

AANMELDINGSFORMULIER

voor deelname aan de excursie op zaterdag
13 september 1980 naar Rotterdam.

Ondergetekende: ..... (naam)

wonende : ..... (adres)

zal deelnemen aan de excursie van de Nederlandse vereniging ter beoefening van de militaire historie naar Rotterdam op 13 september 1980.

Hij/zij brengt als introducé(es) mee: ..... personen.
Hij/zij zal de kosten à ƒ 25,00 per persoon (ook voor introduceès) vooraf gireren aan de penningmeester der vereniging op gironummer 29 40 790 van de Nederlandse vereniging ter beoefening van de militaire historie te Houten met vermelding van 'Najaars excursie 1980 voor ..... personen'.

Te ..... op 1980

(Handtekening)

.....

Vóór 7 september 1980 ingevuld verzenden aan de heer
E.W. van Popta, Mgr. Bekkerslaan 151, 2286 CE Rijswijk (Z.H.).

DE DONDERBUS

Inkoop Verkoop Ruil
antieke Wapens, Orden, Militaria,
Uniformen, Uitrustingsstukken,
Documentatie Eerste- en Tweede
Wereld Oorlog, Aankopen van
gehele verzamelingen.

Adres: Sophiakade 5b,
Rotterdam 3016.
Geopend vrijdag 19-21 uur,
zaterdag 10-18 uur.

Telefoon 010-522297
01862-2338

3274 ZJ Blaaksedijk - NL.

Quidich 'n Rich Militaria
J. F. de Boer, Valeriaanstraat 6
Soest.

Inkoop, verkoop, ruil.
specialiteit:
ridderorden, medailles en
onderscheidingstekens
van binnenlandse en buitenlandse
legers.

Open na telefonische afspraak:

02155-18246

MARS ET HISTORIA

14e jaargang
nummer 4
juli/aug. 1980.

De 'NEDERLANDSE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE MILITAIRE HISTORIE', opgericht op 20 augustus 1966 en erkend bij K.B. no. 50 van 14 juni 1968, is er voor allen, die zich verdiepen in de studie van geschiedenis, ceremonieel, tradities, uniformen, emblemen, wapens en onderscheidingen van militaire- en semi- militaire organisaties, meer in het bijzonder die van Nederland en de (voormalige) overzeese Rijksdelen.

INHOUD

Bestuursmededelingen.
- Jaarlijkse algemene ledenvergadering 1980.
- Expositie en ruilbeurs op jaarvergadering 1980.
- Financieel overzicht 1979.
- Jaarverslag 1979-1980 van de secretaris.
- 5e opgave van wijzigingen op de ledenlijst 1979.
- Najaarsexcursie naar Rotterdam op zaterdag 13 september a.s.
- Verslag excursie Doesburg.

Themadag slag om Arnhem Documentatiegroep '40-'45, 27 september a.s.
Opmerkingen bij het artikel 'Lintjesregen' van H.G. Meijer.
Correctie op het artikel 'Waarom 'Eric' etc. (II)' van G.H.O. de Wit.
Stichting Militaire Traditie 'Si Vis Pacem Para Bellum'.

F.J. van Lier	:	Militariade.
Kl. Sierksma	:	Recueil Symposium Conservation of Flags.
E.W. van Popta	:	Kanttekening bij het bezoek aan het museum van het Korps Mariniers.
J.R. Verbeek	:	De militair-historische bezienswaardigheden van Hellevoetsluis.
J. Albarda	:	Militaire gedenktekens (II).
G.H.O. de Wit	:	Waarom 'Eric' niet meedeed aan een 'derde politiële actie met het legioen van de rechtvaardige vorst (slot)'
B.C. Cats	:	Afdeling militaire emblemen. Literatuurlijst nr. 18.
Boekaankondiging	:	J.A.C. Bartels en W. Kalkman. Texel Nederlands laatste slagveld.

BESTUURSMEDEDELINGEN

Jaarlijkse algemene ledenvergadering 1980

Ook dit jaar zal de ledenvergadering plaatsvinden in de Bernhardkazerne, Barchman Wuytierslaan 198 te Amersfoort, en wel op zaterdag 11 oktober a.s.. In de onderofficiersmess, die we deze dag van 10.00 uur tot 16.30 uur tot onze beschikking hebben, zullen in gescheiden ruimten een ruilbeurs en een expositie gehouden worden. Laatstgenoemde is gewijd aan de Belgische afscheiding in 1830.
In de mess zijn tegen contante betaling koffie en andere dranken verkrijgbaar. De kosten van de 'lopende' lunch bedragen ƒ 20,-- per persoon.
Zij die deze dag wensen bij te wonen, dienen zich vóór 20 september a.s. op te geven door middel van het formulier elders in dit blad, dat dient te worden verzonden naar de heer B.C. Cats, Claudiagaarde 72, 1403 JR Bussum.
U wordt verzocht dan tegelijkertijd de kosten van de lunch over te maken op giro nr. 29 40 79 0 t.n.v. penningmeester 'Mars et Historia' te Houten of op rekening nr. 65 82 12 125 van de Nederlandsche Middenstandsbank te Houten, t.n.v. penningmeester 'Mars et Historia'. De Bernhardkazerne is op 11 oktober vanaf 10.00 uur 's morgens voor de leden van de vereniging geopend. Men dient bij binnenkomst zijn naam op te geven aan de wacht. De kazerne is te bereiken:

- vanaf station Amersfoort per bus van de firma Tensen (rode bus) richting Soest.
- vanaf station Amersfoort te voet rechtsaf over de Barchman Wuytierslaan (+ 15 minuten). Vóór de spoorwegovergang links.
- per auto: uit de richting Utrecht: na Soesterberg op de rotonde richting Amsterdam en Soest volgen, vóór de spoorwegovergang links;
  uit de richting Apeldoorn en Zwolle: op de rotonde Hoevelaken richting Utrecht volgen, op de eerstvolgende rotonde de richting Amsterdam en Soest, vóór de spoorwegovergang links;
  uit de richting Amsterdam: via Soest richting Amersfoort, voorbij dierentuin Amersfoort over de spoorwegovergang direct rechtsaf.

Dagindeling ledenvergadering

10.00 uur Opening, start ruilbeurs.
12.30 uur 'Lopende' lunch.
13.30 uur Jaarlijkse algemene ledenvergadering.
15.00 uur Lezing door W. Walthuis, brigade-generaal der infanterie b.d. over de Belgische opstand en de tiendaagse veldtocht.
16.30 uur Vermoedelijk tijdstip van sluiting.

Agenda jaarlijkse algemene ledenvergadering.

1. Opening.
2. Notulen van de vorige algemene ledenvergadering (zie 'Mars et Historia' XIII (1979-6), p. 174-177).
3. Financieel overzicht 1979 (zie elders in dit nummer).
4. Verslag kascommissie 1979-1980.
5. Benoeming kascommissie 1980-1981.
6. Jaarverslag van de secretaris (zie elders in dit nummer).
7. Bestuursmutaties (zie punt B. van het jaarverslag van de secretaris).
8. Derde lustrum .
9. Rondvraag.
10. Sluiting.

J.v.H.

EXPOSITIE EN RUILBEURS OP JAARVERGADERING 1980

Zoals reeds in het maart/aprilnummer van 'Mars et Historia' werd vermeld, zal tijdens de jaarlijkse algemene ledenvergadering op 11 oktober 1980 in de Bernhardkazerne te Amersfoort een expositie worden ingericht met als onderwerp 'De Belgische Afscheiding - 150 jaar geleden'.
Daarnaast zal wederom een ruilbeurs worden georganiseerd.
Teneinde de expositie volledig tot haar recht te laten komen zal deze in een ruimte, gescheiden van de ruilbeurs, worden gehouden.
Leden die ten behoeve van de ruilbeurs over tafelruimte willen beschikken - wandruimte is niet voorhanden -, gelieve dit vóór 1 oktober a.s. schriftelijk op te geven aan het bestuurslid belast met de coördinatie van de expositie en ruilbeurs: B.C. Cats
Claudiagaarde 72, 1403 JR BUSSUM

FINANCIEEL OVERZICHT 1979

BALANS

	31-12.'79	31-12'78		31.12.'79	31.12.'78
Te ontvangen			Kapitaal	12.134,78	11.537,64
inzake verkopen	-,--	23,50	Mars et Historia	1.400,--	2.860,--
Voorr. dassen	250,--	800,--	Contributie	310.--	230,--
Bank	939,56	1.835,71	Portokosten	54,--	98,60
Giro	1.507,19	1.028,26	Kosten ver-		
Belegg.rekening	11.315,90	11.222,64	kopen e.d.	113,87	183,87
	14.012,65	14.910,11		14.012,65	14.910,11

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

LASTEN	1979	1978	BATEN	1979	1978
Mars et Historia	8.806,81	8.552,12	Contributie	9.647,77	9.134,46
Portokosten	724,05	568,07	Rente	635,04	594,84
Bestuurskosten	602,17	353,95	Advertenties	200,--	340,--
Notariskosten	430,--	-,--	Resultaat		
Diverse kosten	18,98	-,--	verkopen etc.	696,34	1.120,75
Afschrijving vor-			Gift	-,-	1.000,--
dering 'Arsenaal'	-,--	884,31			
Voordelig SALDO	597,14	1.831,60			
	11.179,15	12.190,05		11.179,15	12.190,05

Te Houten, 10 juni 1980.

De penningmeester,
J.A. Bom.

Jaarverslag 1979-1980 van de secretaris

A. Ledenbestand

De stijgende lijn blijft zich gelukkig, zij het langzaam, voortzetten. Telden wij op 1 juni 1979-341 leden, nu een jaar later, is onze vereniging 358 leden sterk. Een vermeerdering dus met 17.
Weliswaar hebben wij in het verslagjaar 34 nieuwe leden mogen begroeten, doch door overlijden hebben wij 3 leden verloren, door opzegging 12 en tengevolge van wanbetaling 2. De ledenwervingscommissie, waarover in het vorige jaarverslag reeds werd gesproken, heeft dus niet stil gezeten.

Maar in wezen zou onze gehele vereniging ledenwervingscommissie moeten zijn. Van deze plaats wil ik U allen toeroepen: blijf actief op dit punt en neem een voorbeeld aan ons lid, de heer J.R. Verbeek, die in mei 1980 in een klap drie nieuwe leden wist te winnen.

B. *Bestuursmutaties*

Op 22 november 1979 trad kolonel der Koninklijke Luchtmacht b.d. F.J.A. Lutz af als lid van het bestuur en op 13 maart 1980 legde luitenant-kolonel der Infanterie b.d. drs G.J. van Ojen jr zijn vice-voorzitterschap neer en verliet eveneens het bestuur. Mede omdat de Koninklijke Marine niet meer in ons bestuur vertegenwoordigd is, is ons lid luitenant-kolonel der Mariniers C.B. Nicolas verzocht zich voor een bestuursfunctie kandidaat te stellen. Hierin heeft hij toegestemd.

C. Correspondentschappen

Nog steeds moeten de afdeling 'Krijgsgeschiedenis en korpsgeschiedenissen KL' (1), 'Tradities en ceremonieel' (2) en 'Militaire bibliografie, tijdschriften' (21) het zonder een correspondent stellen. Wellicht is het aantal afdelingen te groot voor een kleine vereniging als de onze en moet dit door samenvoegingen worden ingekrompen.

D. Evenementen

De volgende evenementen zijn door de vereniging in het verslagjaar georganiseerd:

22 september 1979: Algemene ledenvergadering te Amersfoort met ruilbeurs voor de leden en een interessante tentoonstelling welke verzorgd werd door de studieafdeling 'Tweede Wereldoorlog'. Na de vergadering werden de aanwezigen onthaald op een lezing door ons lid, de heer A.F. Lancker, 'Een blik op onze overzeese versterkingswerken'.
Een nog weinig besproken onderwerp waarmee hij ons een zeer boeiende middag heeft bezorgd.
Helaas bleek het gescheiden houden van ruilbeurs en tentoonstelling enige moeilijkheden te hebben opgeleverd, waardoor de fraai opgezette expositie minder tot haar recht kon komen. Het bestuur hoopt bij de volgende jaarvergadering het euvel te hebben opgelost.
De vergadering werd door 78 leden bijgewoond.

28 oktober 1979: Excursie naar het Muiderslot en het Vestingmuseum te Naarden met rondwandeling door dit prachtige historische stadje. Mede dank zij de deskundige toelichting van de heer Hopperus Buma is door de 57 deelnemers een bijzonder interessante dag beleefd.

8 maart 1980: Filmdag in het Koninklijk Nederlands Leger-en Wapenmuseum 'Generaal Hoefer' te Leiden. Vertoond werden films van acties in Nederlands-Indië kort na de Tweede Wereldoorlog, het Nederlandse pantserafweergeschut in 1940, commandoacties op Walcheren in 1945 en een militair journaal uit 1948.
Een verrassing was de door kolonel b.d. J.H.J. Brendgen opgenomen film van de herbegrafenis van de in 1873 in Atjeh gesneuvelde generaal-majoor J.H.R. Köhler op het ereveld 'Peutjoet'.

31 mei 1980: Excursie naar Doesburg. Na een interessante lezing met lichtbeelden door de heer J.W. van Petersen, streekarchivaris van Doesburg en De Liemers en lid van onze vereniging, en een militair-historische beschouwing van de heer Hopperus Buma, werd een leerzame wandeling gemaakt door dit fraaie oude vestingstadje aan de IJssel. Helaas was door het samenvallen van het laatste defilé voor H.K.H. Prinses Juliana met deze excursie het aantal deelnemers niet groter dan 35, maar deze kunnen wel op een goed bestede dag terugzien.

E. Ledenlijst

De ledenlijst 1979, naar de stand van 1 september van dat jaar, kan bij de penningmeester tegen betaling van *f* 4,- worden besteld.

F. 'Mars et Historia'

Het in de verslagperiode (oktober 1979 - juni 1980) uitgebrachte aantal afleveringen bedroeg vijf. De hoeveelheid aangeboden bijdragen bestemd voor het orgaan, wat matig tot redelijk. De redactie dankt allen, die kopij instuurden, recht hartelijk en hoopt in de komende tijd weer veel materiaal te mogen ontvangen, onder andere van de diverse afdelingscorrespondenten. Een bron van zorg vormt de grote tijdspanne tussen het moment van inlevering van de kopij bij de drukker en de soms zeer late verschijningsdatum van het blad.

G. Bibliotheek

De bibliotheek van de vereniging, die het raadplegen alleszins de moeite waard is, is in het voorjaar van 1980 van het Museum der Koninklijke Marechaussee te Buren overgebracht naar de vliegbasis Ypenburg bij de Sectie Luchtmachthistorie, waar zij door ons bestuurslid, de heer J. van den Berg, wordt beheerd. Wij danken mevrouw W.G. Diekerhoff-Moesman voor het vele werk dat zij voor de bibliotheek in Buren heeft verricht.

H. Vergaderingen

Het algemeen bestuur heeft in het verslagjaar vijf maal vergaderd, waarvan twee maal met de afdelingscorrespondenten. De vergaderingen werden gehouden te 's-Gravenhage (drie maal), te Vught (één maal) en te Amersfoort (één maal).

I. Correspondentie en contacten

De contacten met gelijkgerichte verenigingen zowel in als buiten Nederland zijn hartelijk. De aandacht blijft gericht op het openstellen van evenementen die niet het karakter van een vergadering hebben, voor elkaars leden.

H.M.

5e Opgave van wijzigingen op de ledenlijst 1979

Nieuwe leden:

481 M. Talens	Salomonszegel 115 7322 ET Apeldoorn	1 (KL vanaf 1912), 11 (D-day), 15 vanaf 1912
482 H.J.A. Komies	Prof. v.d. Leeuwstraat 57 7041 WV 's-Heerenberg	1, 2, 3, 5 (KL), 7, 10 (Ned), 13,15,20
483 G.van Wijngaarden	Wilbertoord 203 3079 JR Rotterdam	5
484 Dr. A. van Meeteren	Karel Doormanlaan 52 2341 TB Oegstgeest	1(1815-1945, spec. 1870), 9 (na 1860), 14
485 M. Dings	Beekstraat 1 5913 ER Tegelen	1, 12
486 B.G.J. de Vries	Acacialaan 20 6862 XC Oosterbeek	1, 2, 3

487	M.E. Boon	Einde 9 4112 JA Beusichem	1(1500-1900)
488	J.L. van den Berk	Kalverstraat 78 1012 PH Amsterdam	3,10

Adreswijzigingen:

144	Mr V.C.C. Jurgens	Hotel Balzac CH-1201 Genève Zwitserland
470	J. de Groot	Prins Bernhardlaan 67 3738 DN Maartensdijk

Opgezegd:

251	Dr. J. Plaisier	Stoeplaan 9, flat 40 2243 CV Wassenaar

Afgevoerd van de ledenlijst:

198	O.M.A. Spronk	Repelaerstraat 46-2 2515 NA 's-Gravenhage
412	Thermoplastics BV	James Wattweg 2 3133 KK Vlaardingen

Tot ons leedwezen moeten wij het overlijden bekend maken van onze leden, de heren:

7	P.S. Schuurman	Forellendaal 986 2553 KV 's-Gravenhage
471	A.O. Houtzager	Tulpentuin 177 2272 BS Voorburg

NAJAARSEXCURSIE NAAR ROTTERDAM

OP ZATERDAG 13 SEPTEMBER a.s.

Ook dit najaar zal er weer een excursie worden gehouden, ditmaal naar Rotterdam naar het nieuwe museum van het Korps Mariniers en naar het museumschip 'De Buffel'. Het programma luidt als volgt:

10.00 uur: Verzamelen bij het museum van het Korps Mariniers gelegen op het Noordereiland, Maaskade 120.

10.15-12.00 uur: Bezichtigen van het museum en zien van enige videofilmpjes.

12.15-13.00 uur: Wandeling over de Willemsbrug en de Boompjes met zicht op de Nieuwe Maas. Uitleg omtrent wat zich daar in de Meidagen van 1940 heeft afgespeeld. De wandeling eindigt bij een nader aan te kondigen restaurant in de buurt van de Leuvehaven.

13.00-13.15 uur: Aperitief (eigen rekening)
13.15-14.00 uur: Lunch (bij de prijs van de excursie inbegrepen).

14.15 uur: Aanvang bezoek aan het museumschip Buffel in de Leuvehaven.

ca. 15.30 uur: Einde excursie. Men kan desgewenst tot 17.00 uur op de Buffel blijven. Overigens zijn er in de nabijheid mogelijkheden te over om op eigen gelegenheid te bezichtigen. Het winkelcentrum Coolsingel, het Museum Boymans van Beuningen en ook rondvaarten met boten van de Spido of bezoek aan de Euromast.

De kosten voor deelname aan de excursie (lunch en entreegelden inbegrepen) bedragen *f* 25,00 per persoon. Belangstellenden kunnen zich vóór 7 september a.s. aanmelden door middel van het elders in het blad aan te treffen formulier. Tegelijk met het opsturen van dit formulier aan de heer E.W. van Popta, Mgr. Bekkerslaan 151, 2286 CE Rijswijk (ZH), dient het verschuldigde bedrag overgemaakt te worden op gironummer 29 40 790 ten name van de penningmeester van de Ned. Vereniging ter beoefening van de Militaire Historie te Houten, onder vermelding: 'Najaars excursie 1980 voor ..... personen'. Introductie is mogelijk.

Het museum van het Korps Mariniers is gevestigd in het voormalige Hulskamp gebouw. Er is voldoende parkeergelegenheid.

Ook kan men er een kop koffie nuttigen. De collectie is pas dit voorjaar van uit de Van-Ghentkazerne naar het nieuwe adres verplaatst. Het museum is met openbaar vervoer bereikbaar vanaf de stations Rotterdam-Centraal en Rotterdam-Blaak met buslijn 49: uitstappen bij halte Van der Takstraat, aan het zuidelijk einde van de Willemsbrug; daarna trap af naar de kade en enkele honderden meters stroomaf naar het museum (Maaskade 120).
Het museumschip 'Buffel' is reeds eerder uitvoerig beschreven door ons lid de heer J.R. Verbeek in 'Mars et Historia' XIII (1979-4) p. 138-143.
Dit uit 1868 stammende voormalige gepantserde ramtorenschip 2e klasse der Koninklijke Marine is grotendeels weer in zijn oude staat gerestaureerd en gerecontrueerd tot een uniek voorbeeld van industriële archeologie.
Speciale vermelding verdienen het compleet aangeklede bovendek, de in stijl ingerichte officiersverblijven en de scheepsdecoratie aan voor- en achtersteven. In het schip zijn tentoonstellingen ingericht over negentiende eeuwse maritieme onderwerpen. Echt draaiende stoomachines staan opgesteld, evenals modellen en realia, foto's, prenten en dia's.
Terzijde een oude graanelevator. Aan boord is gelegenheid om verversingen te gebruiken. Bij het schip is voldoende parkeergelegenheid.

C.A.H.

VERSLAG EXCURSIE DOESBURG

Op zaterdag 31 mei j.l. vond onder de deskundige leiding van de heer J.C. Hopperus Buma, de voorjaarsexcursie plaats, die ons ditmaal naar het oude vestingstadje Doesburg voerde.
Nadat de deelnemers zich hadden verzameld en met koffie waren begroet in het restaurant van het historische hotel 'De Waag', werd in één der bovenzalen van hetzelfde hotel een zeer interessante lezing met lichtbeelden over de geschiedenis van Doesburg gehouden door de streekarchivaris van Doesburg en de Liemers, de heer J.W. Petersen.
Vervolgens besloot de heer J.C. Hopperus Buma het eerste gedeelte van de dag door op onnavolgbaar boeiende wijze de militaire historie van Doesburg te belichten.
Na het nuttigen van een aperitief werd de voortreffelijke lunch alle eer aan gedaan. Met frisse moed werd daarna begonnen aan de wandeling naar de oude stadswallen, waarbij de heren Hopperus Buma en Petersen wezen op de vele bezienswaardigheden van dit oude vestingstadje.

Na nog een bezoek te hebben gebracht aan de Grote- of Martinikerk vertrok een ieder weer naar zijn of haar woonstede.
Tenslotte nog een bijzonder woord van dank aan de heer Hopperus Buma voor zijn uitnemende begeleiding van deze excursie. Tot ziens op 13 september a.s. in Rotterdam, waar we een bezoek zullen brengen aan het Mariniersmuseum en het voormalige ramschip 'De Buffel'.

J. v.d. B.

THEMADAG SLAG OM ARNHEM DOCUMENTATIEGROEP '40-'45 27 SEPTEMBER a.s.

Van de Documentatiegroep '40-'45 ontvingen we de volgende uitnodiging:

'Themadag slag om Arnhem, zaterdag 27 september 1980.

We gaan het terrein in en brengen u ter plaatse de nodige informatie met betrekking tot de slag om Arnhem. We zullen juist die plaatsen bezoeken die in het verleden minder aandacht hebben gekregen, maar die echter wel een belangrijke rol in het geheel hebben gespeeld.

Programma:

9.30 uur	Ontvangst met koffie in Hotel-restaurant 'De Leeren Doedel', Amsterdamse weg, Arnhem. Gelegen aan de snelweg Ede-Arnhem aan de linkerkant, komend van Ede.
10.00 uur	Begroeting door de voorzitter.
10.05 uur	Aan de hand van fotomateriaal verkenning van een aantal plaatsen waar we in de loop van de dag naar toe gaan.
10.15 uur	Vertrek naar de landingsterreinen, o.a. Reijerskamp.
11.30 uur	Vertrek naar de Duno (opmarsroute van Bataljon Frost) en directe omgeving.
13.00 uur	Lunch op de Westerbouwing.
14.00 uur	Te voet naar het gevechtsgebied van 'the Borders'. Er zijn daar nog restanten te vinden van verlaten stellingen. Bezoek aan de Hemelseberg.
15.00 uur	We gaan nu de opmarsroute onderlangs verkennen en naar het gebied van de laatste gevechten, onder andere van de groep Lonsdale (Benedendorpskerk Oosterbeek).
16.00 uur	Naar het terrein van de gevechten rondom het Sint-Elisabethsgasthuis en het Gemeentemuseum Arnhem. Dit laatste is facultatief en indien er nog tijd over is.

Aan het eind van de dag kan er nog een bezoek gebracht worden aan het Airbornemuseum. Het heeft sinds verleden jaar een aantal aanwinsten gekregen. De excursie staat onder leiding van de heren R. Voskuil en P.Vroemen. Zij die per trein komen, kunnen dit telefonisch aan P. Vroemen opgeven (telefoon 03481-1795. Dan zal er voor vervoer van en naar het station gezorgd worden.
U kunt voor deze themadag inschrijven door overschrijving of storting van ƒ 20,-- op giro 61 70 00 t.n.v. penningmeester Documentatiegroep '40-'45 Den Haag. Uw betaling geldt als inschrijving. Lunch en koffie zijn bij de prijs inbegrepen. Er kunnen maximaal 40 deelnemers worden ingeschreven. Gezien de interesse is spoedige inschrijving gewenst'.

J. v. H.

OPMERKINGEN BIJ HET ARTIKEL 'LINTJESREGEN' VAN H.G. MEIJER ('MARS ET HISTORIA' XIV (1980-2)

Ons lid, de heer S. van Houte, secretaris van de Kanselarij der Nederlandse Orden, berichtte ons het volgende:

'Naar aanleiding van het zeer lezenswaardige artikel 'Lintjesregen' van de Heer Meijer in het maart/april nummer, moge ik mij een tweetal opmerkingen veroorloven:

1. De Watersnoodmedaille werd in 1953 niet uitgereikt.
   Wel zijn in dat jaar speciaal ontworpen oorkonden uitgegeven.
2. Het Koninklijk Besluit van 19 juni 1822, nr. 92, waarbij de Erepenning voor Menslievend Hulpbetoon werd ingesteld, werd 'met handhaving van zijn beginselen' herzien bij Koninklijk Besluit van 2 augustus 1946, nr. 12. Deze Erepenning, in brons, zilver of goud, bestaat dus nog steeds en wordt, zij het spaarzaam, toegekend, laatstelijk in 1977.
   De Carnegie Heldenfondsmedaille is een niet door de Regering ingesteld, maar wel door deze als zodanig erkend Ereteken'.

J.v.H.

CORRECTIE OP HET ARTIKEL 'WAAROM 'EREC' ETC. (II)' VAN G.H.O. DE WIT('MARS ET HISTORIA' XIV (1980-3).

In 'Mars et Historia' XIV (1980-3) werd in deel 2 van het artikel over de compagnie 'Eric' tot vijf maal toe een naam verkeerd afgekort waardoor verwarring zou kunnen ontstaan met een andere afkorting met dezelfde letters.

De luitenant Th. (correct met 'h') genoemd op p. 78 regel 16 van onderen en p. 80 regel 9 van boven was op Billiton en dus een andere dan de daarna genoemde luitenant Th. (foutief met 'h'), genoemd op p. 80 regels 14 en 15 van boven, p. 81 regel 2 van onderen en p. 82 regels 15 van boven en 14 van onderen, die in Bandoeng in de Apra-nacht de compagnie 'Eric' wilde 'lenen'.

J.v.H.

STICHTING MILITAIRE TRADITIE 'SI VIS PACEM PARA BELLUM'

De heer C.H. Kuiper zond ons informatie over de onlangs door hem in het leven geroepen Stichting Militaire Traditie 'Si Vis Pacem Para Bellum'. Uit zijn brief citeren wij het volgende:

'De stichting Militaire Traditie 'Si Vis Pacem Para Bellum' stelt zich ten doel belangstelling te kweken voor de traditie van de Nederlandse Krijgsmacht. Zij doet dit door het tentoonstellen van militaire kleding en uitrustingstukken. Het uniformen-kabinet is momenteel 36 m^2 groot, maar zal in de nabije toekomst met nog een 28 m^2 worden uitgebreid. Voorlopig is bezichtiging alleen mogelijk door het maken van een afspraak (tel. 08818-566 of 598). De stichting is een gevolg van een verzameling militaria die ondergetekende na de capitulatie van de Nederlandse Krijgsmacht in Mei 1940 is begonnen.
In het stichtingsbestuur zijn - naast ondergetekende - opgenomen:

H.P.W. de Jongh Majoor der Artillerie
J. Bouwman Res. Kaptein der Infanterie'.

Het kabinet is gevestigd in de Dorpsstraat 33 in Oosterhout (Gelderland). Het adres van het secretariaat luidt: Groenestraat 7a, 6678 BE
OOSTERHOUT (Gelderland).

J.v.H.

F.J. van Lier

MILITARIADE

zijnde voor onze leden mogelijke wetenswaardige zaken voor hen uit vele bronnen vergaard.

1. Ons lid C. Coenders uit Breda (giro 14.12.138) geeft reeds enige tijd een serie brochures uit onder de titel 'Breda en omstreken in de tweede wereldoorlog'. Tot nu toe verschenen 13 nummers, waaronder twee dubbelnummers, over onder meer 'De slag om Brabant' in twee afleveringen,'De Fransen komen' en 'Moerdijk, mei 1940' (dubbelnummer). De prijzen variëren erg per nummer (ƒ4, 95 tot ƒ 9, 90), maar iedere brochure is zijn geld zeker waard. Mocht U interesse hebben, dan zal de heer Coenders U zeker informeren over de nog verkrijgbare nummers. Zijn adres luidt: Vogelenzanglaan 3, 4835 EL Breda, telefoon: 076 - 651837.

2. Het juni-nummer 1980 van het 'Maandorgaan van de Documentatiegroep '40-'45, dat weer zeer boeiende stof bevatte, bijna uitgelezend hebbend, kreeg ik een wat bittere smaak in de mond bij het lezen van een artikeltje 'Blad voor specialisten in militaire voertuigen'. De redactie wijst daarin op de versnippering van krachten die ontstaat door het feit dat er weer een splintergroepering is opgericht in de vorm van de 'Dutch Society of Military Vehicles' met een eigen blad 'De Pantservuist', een kwartaaluitgave. Afgezien van het feit dat een 'Nederlandse vereniging van militaire voertuigen' mij een wat merkwaardig lijkt - de voertuigen hebben zich blijkbaar verenigd! -, trekt ook de naar een bekend Nazi-wapen tenderende naam van het orgaan bepaald niet aan. Daarenboven vind ik dat de Documentatiegroep '40-'45 niet moet claimen dat de leden van de nieuwe groep zich maar bij hen hadden moeten aansluiten, omdat het bestuderen van het pantserwapen met alle daarmee verband houdende onderwerpen slechts zéér ten dele de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog zal omvatten. Eens ben ik het voor wat betreft het betreuren van de versnippering van krachten. Maar wanneer zal de Documentatiegroep zelf de reeds 12 jaar geleden uitgestoken hand (in de vorm van een aanbod van samengaan van onze organen) eens grijpen? Overigens zou ik er op willen wijzen dat onze vereniging sinds jaar en dag over een eigen studie-afdeling militaire voertuigen (w. o. tanks) beschikt. Timmert die soms niet genoeg aan de weg?

3. Dat onze leden ook buiten 'Mars en Historia' uitermate actief zijn, blijkt weer uit het aan mei 1940 gewijde nummer 5 van de 149e jaargang van 'Militaire Spectator'. Daarin schreef dr. C.M. Schulten een boeiend artikel over 'De grondoperaties tijdens de meidagen van 1940', terwijl J. van den Berg een interessante studie wijdde aan 'De inzet van het Wapen der Militaire Luchtvaart tijdens de meidagen van 1940'. Voeg daaraan toe de artikelen van drs. J.W.M. Schulten ('Nederland neutraal?'), van I.L. Uijterschout ('De Afsluitdijk en de Stelling van Den Helder 10-15 mei 1940') en van drs. H. Amersfoort ('Zeeuwse toestanden') en U krijgt een indruk van de deze keer wel zéér lezenswaardige inhoud van ons oudste militaire tijdschrift.

4. De leden, die in het bezit zijn van het befaamde boek van F. J. G. ten Raa 'De uniformen van de Nederlandsche Zee-en Landmacht hier te lande en in de koloniën' (met de 80 chromolithografiën) mogen hun schat nog wel eens extra koesteren, gezien de exorbitante waardestijging van dit standaardwerk voor de Nederlandse uniformkunde. Zo las ik een catalogus van het Leeuwardense antiquariaat 'De Tille' de verkoopprijs van ƒ 3.000,--!

5. 'Hertfordshire Yeomanry and Artillery; Uniforms, arms and equipment, deel I - Yeomantry and Light Horse, door Major J. D. Sainsbury T. D , uitgegeven door 'The Hertfordshire Yeomanry and Artillery Historical Trust'. Prijs £ 6,--.
(9 3/4 x 7 1/4 inches, 100 blz. + 48 blz. illustraties, 2 kleurplaten, ISBN: 0903823 020.
De geschiedenis van de uniformen, bewapening en uitrusting van de Hertfordshire Yeomanry and Artillery gaat gepubliceerd worden in twee delen. Dit nu uitgekomen deel omvat de 'Yeomanry Volunteer Cavalry and Light Horse , geformeerd in Hertfordshire tussen 1794 en 1920. Het tweede deel zal de 'Territorial Artillery' behandelen, die geformeerd is in 1980 en in 1920 werd geamalgeerd met de 'Yeomanry'. De auteur heeft meer dan 20 jaar gewerkt aan het bijeenbrengen van de verzameling uniformen van de trust-collectie en van een grote hoeveelheid documentatiemateriaal. In deel I worden meer dan 120 schilderijen, prenten en foto's gehanteerd om de ontwikkeling der uniformen vanuit de Napoleontische tijd tot in de Tweede Wereldoorlog te illustreren. Vele afbeeldingen worden hier voor het eerst gepubliceerd.
Dit boek is van belang voor allen, die zijn geinteresseerd in de militaire geschiedenis, maar zeker voor degenen, die uniformkunde als hun hobby hebben. Het kan worden besteld bij de in de aanhef genoemde uitgever, wiens adres is: 8 Mornington, Digswell, Welwijn, Hers. AL6 QAJ, England. Betaling bijvoegen!

6. In opdracht van het dagelijks bestuur van het Marine Sanatorium Fonds werden stickers aangemaakt met daarop de wapens en de namen van alle 12 nieuwe standaardfregatten van onze Koninklijke Marine. De stickers, in de juiste kleuren uitgevoerd, zijn een lust om naar te kijken en in huis te hebben. Zij zijn verkrijgbaar bij elke MSF-correspondent aan boord van ieder schip/inrichting en tevens bij het MSF-magazijn, Prins Hendriklaan 53a, Den Helder. De prijs bedraagt ƒ 5,-- per zakje van 12 stuks. Bij bestelling per giro komt er ƒ 1,-- bij de prijs (voor porto en verpakking). Het gironummer is 41267 t. n. v. Penningmeester MSF, Prins Hendriklaan 52a te Den Helder. (Bericht ontleend aan Marinenieuws).

7. Op 16 mei 1980 verscheen in de Defensiekrant een bericht over het nieuwe Mariniersmuseum, dat we U niet willen onthouden:
'Mariniersmuseum eindelijk definitief, historisch en fraai gehuisvest.
De Korps mariniers heeft de al jaren oude wens van een eigen museum vrijdag 10 mei in vervulling zien gaan. Op een feestelijke bijeenkomst opende Rotterdams burgemeester A. van der Louw en de inrichter van het museum, luitenant-kolonel der mariniers C. Nicolas, de uiteindelijke behuizing van de expositie in het Hulstkampgebouw aan de Maaskade van de havenstad.

Aanwezig waren o. a. generaal-majoor der mariniers J. J. A. den Haan, de commissaris van de Koningin in de provincie Zuid-Holland M. Vrolijk en - geheel onverwacht - de minister-president van de Nederlandse Antillen de heer Don Martina.
Tot nog toe was de expositie ondergebracht in de Van Ghentkazerne, té ver buiten het centrum. Een meer bereikbare plaats werd gevonden in het Hulstkampgebouw, dat door zijn ligging bij de Maasbruggen, tevens een historische waarde aan het museum geeft. Eenheden mariniers hebben in de meidagen 1940 bij deze bruggen hevig gevochten tegen de Duitsers.
De openingsdatum had dan ook een speciale betekenis.
Burgemeester Van der Louw onderstreepte in zijn openingsrede de verbondenheid van het Korps met de havenstad.
Op 8 januari van dit jaar ondertekende generaal-majoor der Mariniers b. d. Romijn - tevens voorzitter van de Stichting korpsbezit - het contract voor het nieuwe onderkomen met de Westermeijergroep, eigenaresse van het Hulstkampgebouw.

Generaal Den Haan, de korpscommandant, ging in zijn speech in op de lange weg, die het korps heeft gevolgd om tot het museum te komen. Al in 1938 werd er gesproken over een ruimte, waar de geschiedenis van het nu 314 jaar oude korps zou kunnen worden ondergebracht. Die ruimte werd toen gevonden in de Oostpleinkazerne.
Deze werd echter in 1940 - inclusief expositie - volledig vernield bij het Duitse bombardement.
Via een aantal tijdelijke tentoonstellingen bij grote evenementen - in 1965 (het 300-jarig bestaan van het korps) 1976 en 1978 - werd plaats ingeruimd in de Van Ghentkazerne.
Veel lof had generaal Den Haan voor overste Nicolas, die hard heeft gewerkt aan de inrichting. De verschijning van luitenant-kolonel Nicolas is overigens wel zeer duidelijk en blijvend met het museum verbonden. Een pop in tropenuniform met herkenbare trekken, plus begeleidende tekst maken deel uit van de expositie.
Het museum beslaat de geschiedenis van het korps vanaf de oprichting in 1665 tot de activiteiten van de mariniers van vandaag in het hoge noorden. De expositie toont daarbij alle uitrustingsstukken en tal van documenten, die het korps in zijn langdurig bestaan heeft gebruikt'.
(Zie ook de aankondiging van de najaarsexcursie naar Rotterdam en de bijdrage van E. W. van Popta elders in dit nummer (J. v. H)).

8. Tot slot de aankondiging van een reünie voor alle (oud-) militairen, die op Nieuw-Guinea dienden: Het 6e Inf. Bat. en 41e Inf. Bat. Stoottroepen organiseren voor alle oud-militairen die in de jaren '60 in Nieuw-Guinea dienden, een reünie op 11 oktober in Prinsenbeek. Tevens kan worden ingeschreven voor een weerziensreis naar Nieuw-Guinea in 1981.
Inlichtingen: Henk Willems, Hovenierstraat 10, 4813 GL Breda,
Telefoon: na 18.00 uur: 076 -13 78 - 76.

9. Correspondentie met betrekking tot deze rubriek kan gezonden worden naar F. J. van Lier, Kromwater 56, 2715 AL ZOETERMEER.

RECUEIL SYMPOSIUM CONSERVATION OF FLAGS
(RIJKSMUSEUM AMSTERDAM, 14 - 18 NOVEMBER 1977) Kl. Sierksma.

Zojuist is het geïllustreerde, 130 pagina's grote 'Recueil' van de voordrachten tijdens dit symposium verschenen. Het symposium, waaraan is deelgenomen door de voornaamste directeuren en ambtenaren van de grote museums van vrijwel de gehele wereld, bestudeerde en verschafte inzicht in de problemen rond de restauratie van oude vlaggen, vaandels en andere textielstukken van burgerlijk en militair karakter. Het Recueil geeft tegelijk een inzicht in de grootste vlaggencollecties ter wereld, die uiteraard grotendeels bestaan uit militaire vlaggen.
Voor een exacter begrip van een vergelijking tussen de verschillende benamingen en beschrijvingen in het frans, duits, engels en nederlands wordt het geheel voorafgegaan door een woordenlijst in de vier talen en vlagbeschrijvingsregels, zoals die door Kl. Sierksma zijn opgesteld voor de Internationale Federatie van Verenigingen voor Banistiek en waarvan het gebruik nu ook in de museums en hun catalogiseringswerk wordt aanbevolen
VOOR DE LEDEN VAN'MARS ET HISTORIA', wier interessegebied zich ook uitstrekt tot het correspondentschap 'Vaandels, Standaarden, Fanions, Vlaggen' (12), is op AANVRAAG bij het betreffende correspondentschap KOSTELOOS EEN EXEMPLAAR VAN HET BOEK BESCHIKBAAR. Verzocht wordt bij de aanvraag f 5,-- aan postzegels (kleine coupures) in te sluiten voor porto, verpakking en administratie. Er is slechts een beperkt aantal boeken beschikbaar, zodat alleen direct-geïnteresseerden verzocht wordt te reageren!

E. W van Popta:

KANTTEKENING BIJ HET BEZOEK AAN HET MUSEUM VAN HET KORPS MARINIERS

De zeeslag bij Lowestoft in 1665 welke we tegen de Engelsen verloren, bracht ons tot de realiteit dat de soldaten welke op 's-lands vloot dienden onbekwaam waren voor de gevechten ter zee. Kort na de slag schreef luitenant-admiraal Johan Evertsen aan de Staten-Generaal: ' dat de soldaten de Marine soo gansch slecht bevonden wierden dat het niet om seggen is, ende dat in al haer doen,kruypende bij vijf en twintiche en meer weg wanneer wij voor den vijand quamen'. Evertsen was dus niet erg enthousiast.
Nu was dat niets nieuws. Reeds jaren tevoren waren er al kritische geluiden gehoord, echter met weinig resultaat. In 1627 schreef luitenant-admiraal Van Dorp afwijzend over het gebruik van gewone soldaten op de vloot, maar adviseerde dat er compagnieën zeesoldaten zouden worden opgericht. De tijd bleek daarvoor nog niet rijp. Op advies van luitenant-admiraal Michiel Adriaanz. de Ruyter wist Johan de Witt te bewerkstelligen dat de Staten van Holland overgingen tot oprichting van een 'Régiment de Marine'.
Dat was op 10 december 1665. Deze datum wordt beschouwd als oprichtingsdatum voor het huidige Korps Mariniers. Kolonel, later luitenant-admiraal Willem Joseph baron van Gendt werd de eerste commandant van het "Regiment de Marine". 1).
Tijdens het zeegevecht traden de zeesoldaten veelal op als scherpschutter.
Bij landingen vormden zij de kern. Deze eigenschap kwam naar voren bij de tocht naar Chatham in 1667. De later zo bekende landingsdivisie aan boord van Hr. Ms. schepen is er een voortzetting van.
Tijdens het bekende rampjaar 1672, toen ons land werd omringd door vijanden, besloten de Staten-Generaal een groot deel van de vloot te verminderen.

Een vooroorlogs beeld: Mariniers bij het Oostplein te Rotterdam.

Hierdoor kwamen veel compagnieën mariniers beschikbaar, welke naast de Staatse troepen de Hollandse Waterlinie tegen de Franse troepen hielpen verdedigen. Ook bij de slag bij Kijkduin in 1673 leverden de mariniers een belangrijk aandeel. In dat zelfde jaar zijn zij betrokken bij de verovering van de Britse kolonie New York. In 1674 vechten zij tezamen met het Staatse leger in de slag bij Seneffe. Tesamen met Britse mariniers nemen de mariniers deel aan de verovering van Gibraltar (1704). Tijdens de Spaanse Successieoorlog (1702-1713), strijden zij in Spanje.
In de negentiende eeuw zien we mariniers optreden tijdens de Belgische Opstand. Ze staan dan bekend onder de naam 'Hoedjesmannen' vanwege de hoge hoed die ze droegen.
In de acties in de Oost-Indische archipel leverden zij samen met onderdelen van het KNIL hun bijdrage. Hun optreden rond de Maasbruggen in 1940 is legendarisch geworden. Het is dan ook interessant dat het korpsmuseum nu in deze omgeving staat. Tijdens de acties van de Prinses Irenebrigade in 1944 leveren de mariniers hun aandeel met de 2e Gevechtsgroep. De acties van de Mariniersbrigade op Oost-Java vormen een hoofdstuk apart.
Dat de spreuk 'Qua Patet Orbis', zo wijd de wereld strekt', geen holle woorden zijn spreekt duidelijk zowel uit heden als verleden van het korps Mariniers.
Ik ben mij bewust dat dit overzicht verre van volledig is. Immers, een enigszins complete schets van de geschiedenis van dit korps zou vele bladzijden beslaan.

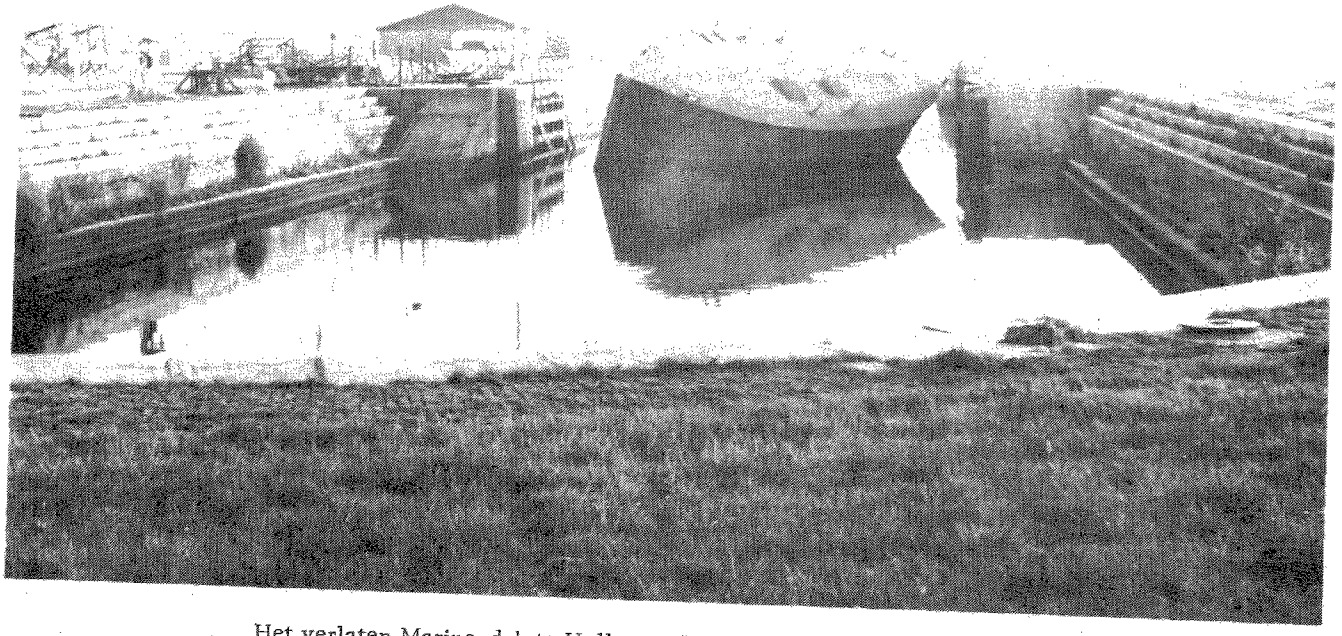
Literatuur over de geschiedenis van het Korps Mariniers:
De geschiedenis van het Korps Mariniers van 1665-1945, door C. J. O. Dorren.
De Mariniers-brigade van 1945-1949 door C. J. O. Dorren.
De zwarte duivels van Rotterdam door Bert Honselaar.
De oorlogsvloot in de 17e eeuw door F. L. Diekerhoff.
De Nederlands mariniers door Ph. M. Bosscher.

1) Over het leven van luitenant-admiraal Willem Joseph baron van Gendt zij verwezen naar het artikel gepubliceerd in 'Mars et Historia' nr. 6 (maart 1975), van de hand van W. E. van Popta.

J. R. Verbeek:

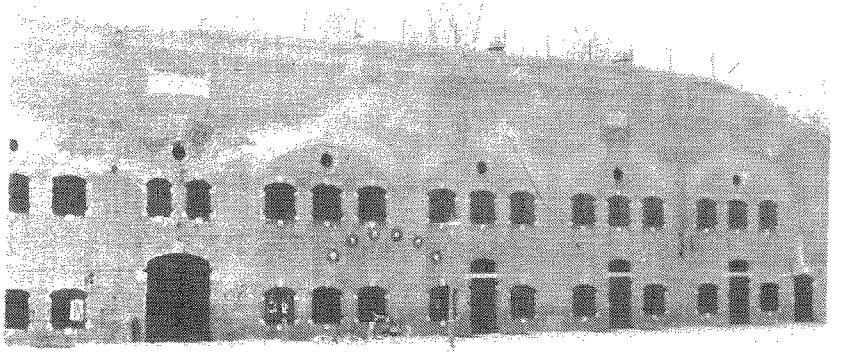
DE MILITAIR-HISTORISCHE BEZIENSWAARDIGHEDEN VAN HELLEVOETSLUIS

Vanaf het moment dat het plaatsje Hellevoetsluis, gelegen op het eiland Voorne-Putten, in de zestiende eeuw oorlogshaven werd van de Staten van Holland, resorterend onder de Admiraliteit van Rotterdam, was haar geschiedenis verbonden met het wel en wee van de marine. Door aanslibbing van de zeegaten werd Hellevoetsluis meer en meer de uitrustingshaven van Rotterdam, hiermee later verbonden door het Voornse kanaal.
Toen Rotterdam zelf een goede zeeverbinding kreeg in de Nieuwe Waterweg en de Marine tussen 1925 en 1934 Hellevoetsluis verliet, werd de bloeiende plaats een dode stad, waarvan het inwoneraantal terugliep van 4000 tot 670.
Na de Tweede Wereldoorlog werd zelfs overwogen om de laatste huizen binnen de vesting af te breken, doch herstel trad op, onder andere door de vestiging van industrie op de oude marine-etablissementen en door de bedrijvigheid van de bouw van de Deltawerken.

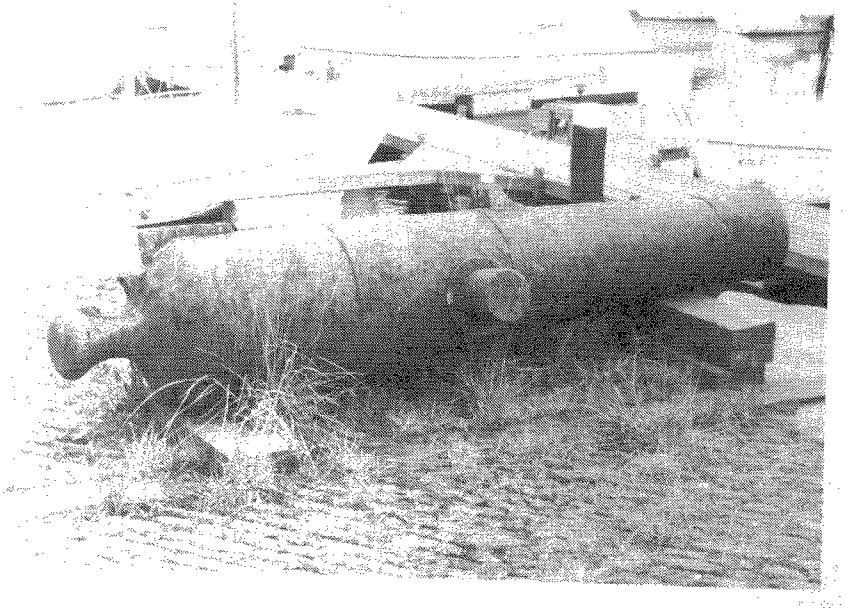

Het verlaten Marine-dok te Hellevoetsluis.

De hiertoe buitendijks aangelegde werkhaven fungeert nu als drukbezocht jachthaven voor het watertoerisme op het afgesloten Haringvliet.
De maritiem geïnteresseerden zullen hierveel interessante zaken aantreffen.
Het door Pieter Post gebouwde zeventiende eeuwse Admiraliteitshuis, thans raadhuis, is met het uniek te noemen houtsnijwerk in de hal zeker een bezoek waard. Verder zijn in de stad nog vele marinegebouwen te zien, zoals de voormalige torpedowerkplaats, de huisjes voor de onderofficieren en de werklieden van de werf, etc. etc. In een van deze gebouwen zijn thans het brandweermuseum en het kantoor van de VVV gevestigd. De kern van de marinewerf werd gevormd door het dok, dat nog aanwezig is. Het dok was groot genoeg om de pantserschepen van de zeventiger jaren van de negentiende eeuw, zoals monitors en kanonneerboten, bestemd v.d. verdediging van de zeegaten, te bevatten. De ingang van het dok werd afgesloten door een schipdeur, die nog steeds, scheefgezakt, het beeld van het verlaten dok domineert. In Willemsoord bevond zich een soortgelijk gemetseld stenen dok.
Her en der verspreid in de stad en langs de kaden kan men nog vele kanons van de Marine aantreffen, zoals het middelbare kanon van 30 pond no.2 en granaatkanons van 60 pond. Vele van deze kanonnen zijn na veroudering of afkeuring ingegraven om nog dienst te doen als bolder, vooral langs het Voornse Kanaal.
Uiteraard diende zo'n strategisch belangrijke marinehaven goed verdedigd te worden. De sporen hiervan zijn heden ten dage nog terug te vinden. De meeste vestingwerken dateren uit de negentiende eeuw. Zo werd het 'coninckx bolwerk' in 1881 gebouwd. Imposant is het bomvrije werk 'Haerlem', dat in dezelfde tijd verrees. De open opstellingen van het 24 cm stalen kustgeschut uit die tijd zijn nog intact, zelfs een van de zware pivots is nog te zien.
Gedurende de bezetting richtten de Duitsers Hellevoetsluis tot verdediging in. Hiertoe werden een aantal negentiende eeuwse Nederlandse bakstenen kazematten ingebetonneerd en aangepast aan moderne eisen, onder andere door tobruk-opstellingen. Aan de havenmond werden enige 'standaard'-bunkers gebouwd met een meetpost. Deze bunkers zijn vrijwel alle nog in redelijke conditie.
Hellevoetsluis is per auto vanuit de Randstad makkelijk te bereiken via het veer bij Maassluis of door de Beneluxtunnel.
Bij de nieuwbouw van Hellevoetsluit aangekomen, dient men de afslag 'vesting' te volgen.

Het bomvrije werk "Haerlem", 1881 (foto: J.R. Verbeek).

Middelbaar kanon van 30 pond No. 2 in Hellevoetsluis. (foto: J.R. Verbeek).

J. Albarda:

MILITAIRE GEDENKTEKENS (II)

Nu het Monumentenboek 1940/1945 STA EEN OGENBLIK STIL . . . . verzameld en geschreven door W. Rademaker en B. van Bohemen, Uitgeversmaatschappij J. H. Kok, Kampen 1980, is verschenen, waarin Nederlandse oorlogs-, verzets- en bevrijdingsmonumenten besproken worden, zullen de daarin voorkomende monumenten en gedenktekens niet worden opgenomen in deze serie. Degenen die geinteresseerd zijn kan ik dit boek ten zeerste aanbevelen. Het bevat meer dan 750 kleurenfoto's en een uitvoerige tekst betreffende bijzonderheden van bepaalde monumenten. De prijs is *f* 75,--.

8. Amsterdam School Mauritskade. Monument gevallen leerlingen. Ontwerp Hendrik Dannenburg.

9. Amsterdam Nieuwe Passeerderstraat 1. Monument omgekomen tummakkers. Ontwerp Hendrik Dannenburg.

10. Amsterdam Barlaeusgymnasium. Monument omgekomen leerlingen. Ontwerp Ezechiël Hoek.

11. Amsterdam Gemeentelijk Verzorgingshuis. Roeterstraat. Monument omgekomen verpleegden en personeel. Ontwerp Jo Mulder.

12. Amsterdam Stadsreiniging. Kwakerstraat 1. Oorlogsgedenkplaat. Ontwerp H. J. Stavenuiter.

13. Amsterdam Churchilllaan. Monument Wilhelmina Drucker. Ontwerp G. van der Veen.

14. Amsterdam Gebouw Sociale dienst. Oorlogsgedenkraam omgekomen personeelsleden. Ontwerp Jan H. Gregoire.

15. Amsterdam Gemeentelijk Vervoerbedrijf. Wandschildering februari staking. Ontwerp L. Horn. Bovendien een gedenksteen. Ontwerp onbekend.

16. Amsterdam Pieter de Hoochstraat. P. T. D. -gebouw. Gedenkraam oorlogsslachtoffers p. t. d. Ontwerp J. Weynand.

17. Amsterdam Lairessestraat 131. Oorlogsgedenkteken. Ontwerp onbekend.

18. Amsterdam Panamakade 21. Herdenkingskruis 'Keesje'. Ontwerp onbekend.

19. Amsterdam Dürerstraat/v. d. Veenstraat. Gedenkplaat gevallenen. Ontwerp onbekend.

20. Amsterdam Rubenstraat 26. Gedenkplaat. Ontwerp onbekend.

21. Amsterdam Nieuwe Looierdwarsstraat. Gebouw W. S. B. Z. Gedenkteken. Ontwerp onbekend.

22. Amsterdam Van der Leeuwschool. Gedankteken H. W van Looy. Ontwerp onbekend.

23. Amsterdam Singel 138. Gedenkplaat. Ontwerp onbekend.

24. Amsterdam Grote club. Gedenkteken 7 mei 1945. Ontwerp onbekend. Dam.

25. Amsterdam. v. d. Veenstraat/v. Scheltemaplein. Gedenkteken Frederik en Ferdinand Ploeger. Ontwerp onbekend.

26. Amsterdam. Nieuwe Achtergracht 28. Beeldhouwwerk omgekomen brandweerlieden. Ontwerp. Nicolaas Onkenhout.

27. Amsterdam Tesselschadestraat 1. Gemeentelijk Energie Bedrijf. Gedenkplaat 1940-1945. Ontwerp Hans Reicher,

28. Amsterdam Spuistraat 175. Beeldhouwwerk slachtoffers personeel. Telefoongebouw. Ontwerp Jacq. van Rhyn.

29. Amsterdam Vinkeleskade 62. Meisjeslyceaum. Gedenkteken Dr. M. J. Belinfante. Ontwerp Gerda Rueter.

30. Amsterdam Scheepvaarthuis. Gedenkteken 274 leden personeel K. N. S. M. Ontwerp Pieter Starreveld.

31. Amsterdam Beeldhouwwerk Beschermers Nederlandse Joden. Ontwerp Johannes Wertheim. Stond vroeger op het Weesperplein maar is in verband met werkzaamheden weggehaald en krijgt een andere plaats.

32. Amsterdam Naambord Nico Snijderstraat. Verzetsheld, was in 1940 21 jaar, van beroep kopervormer in een gieterij.
Werd 2-9-1941 gearresteerd door de Duitsers wegens het verspreiden van het Parool. Werd gefusilleerd op 5-2-1943 op de heide bij Soesterberg. Na de oorlog begraven op de eerebegraafplaats in de duinen bij Overveen.

33. Amsterdam Oranje Nassaukazerne. Gedenksteen gevallenen van 7 R. I. tijdens de Tweede Wereldoorlog. (7 R I. is nu Regiment Infanterie Chassé).

G. H. O. de Wit:

WAAROM 'ERIC' NIET MEEDEED AAN EEN 'DERDE POLITIELE ACTIE'
MET HET LEGIOEN VAN DE RECHTVAARDIGE VORST (SLOT)

Mijn opdracht was: de compagnie 'Eric' te Bandung, ex-para's en commando's van het RST of wel Regiment Speciale Troepen te Batudjadjar, als commandant in de hand te houden, op 23 januari 1950 in te schepen te Tandjongpriok en te begeleiden naar het eiland Billiton, hetgeen de compagnie graag wilde omdat 'Eric' op Java represailles duchtte als de Nederlanders vertrokken waren. Vooral de Ambonezen onder hen waren in het geheim lid van, en de andere landaarden sympathiseerden met, de ondergrondse APRA of wel 'Ankatan Perang Ratu Adil', het Legioen van de Rechtvaardige Vorst, van oud-reserve kapitein Westerling die,

als de tijd rijp was, ermee bovengronds zou komen om de deelstaat Pasundan (West-Java) uit de greep van de Midden Javaanse Soekarno te bevrijden.
De APRA-leiding rekende onder andere op deelname van 'Eric'(ers), waarvoor zij zelfs een eigen commandant achter de hand had voor APRA-dag D, ook op 23 januari 1950!
Voor die 'derde politiële actie' voelde een deel van 'Eric' toch ook heel veel.
De ingewijden hielden mij, met mijn zwarte baret van de pantsertroepen, in plaats van een rode of groene, zorgvuldig buiten alles Had ik kort geleden niet een voorgenomen overval op een wapentransport helpen verijdelen, welk convooi door ingewijde 'Eric'-ers werd 'bewaakt' en in handen had moeten komen van de APRA voor de voorgenomen staatsgreep?
Op die zondag voor ons vertrek was 'Eric' verdeeld en in tweestrijd. Daarom, en ook omdat ik tijdig werd geroepen, gelukte het mij die nacht van 22 op 23 januari de veertig potentiële overlopers - de anderen wachtten af - tot bezinning te brengen. Vervolgens zag ik kans in hun bijzijn een, overigens niet al te flinke, APRA-delegatieleider, onderofficier L., te intimideren en te demoraliseren. En tenslotte bracht diezelfde L. mij naar de luitenant T., de nieuwe 'actieleider' van 'Eric' voor uur U, die, mede beinvloed door de zeer neerslachtige L., uiteindelijk moedeloos uitriep: 'Alles is toch verloren, vertrekt u maar naar Billiton, kapitein!'
De 190 gehuwden en hun gezinnen op de trein ondervonden geen moeilijkheden, de 45 vrijgezellen in de wegcolonne, onder mijn commando, des te meer. Ik eindigde de voorgaande aflevering met onze ontmoeting in Tjimahi met de woedende APRA-bende, ruim 500 man, waar wij ons doorheen moesten wringen, voordat zij even voor 07.00 uur op weg naar Bandung slaagsraakten met een Siliwangi-eenheid, die ons ook al terug had willen doen keren.

'Eric' aan boord en weer van boord; 'Eric' in kamp 'Makassar'

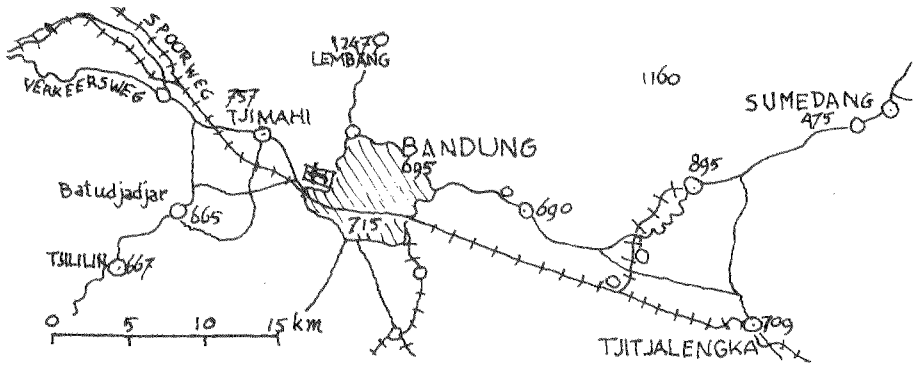
Ook onderweg hadden wij enige keren een ontmoeting met uiterst opgewonden Indonesische troepen die ons doortocht weigerden ondanks mijn doorlaatpas, getekend en gestempeld door de Indonesische autoriteiten. Met gebluf en geblaf, gegrauw en gesnauw, maar nog net zonder geschiet - ze verbleekten als ik wees op de grimmige gezindten achter ruim een dozijn mitrailleurs - drukten wij ons er letterlijk doorheen, hier een Friese ruiter wegduwend en daar, in het beruchte Krawang, een jeep de sloot in. Die reed ons hinderlijk vertragend voor de wielen en werd op de bumper genomen. De rayon commandanten wilden tegenover de troep en de bevolking weleens hun macht tonen door ons te laten wachten, op zijweggetjes te loodsen, de wagens één voor één grondig te doen controleren en ons pas door te laten met ook hun stempeltje op mijn pas. Het getergde 'Eric' zou het als vernederend ervaren en een explosieve situatie doen ontstaan. Ik weigerde dus alles. 'Het stempeltje kon hierzo voor de loop van die mitrailleur daar, op de pas worden gezet; nu direct en zonder controles'.
Eén zo'n rayon commandant, die zijn gezicht dreigde te verliezen en gevaarlijk begon te doen, hielp ik zijn gezicht te redden door hem terzijde te nemen en te beweren dat het Indonesische leger in Bandung de zaak grondig had bekeken. Hoe kwam ik anders aan hun stempel?
Hij keerde zich abrupt om, maakte het de goegemeente kond onder vermelding dat zulks zijn goedkeuring wegdroeg en wuifde ons door.

Na 190 spannende kilometers bereikten wij opgelucht Tandjongpriok, waar het schip lag te wachten met de gezinnen al aan boord als dekpassagier. Muziekinstrumenten kwamen tevoorschijn en de stemming was opperbest. Maar weer ging de reis niet door. Tot grote woede van ons allen moesten we eraf. Het was een grof schandaal, vond ik, zoals met ons werd gesold. Enkele heethoofden vroegen mij - ik was nu duidelijk een 'Eric'-er geworden - het schip te kapen en er maar meteen mee naar Ambon te varen. Ik hield hen voor dat ik het niet kon doen met al die vrouwen en kinderen. De Indonesische marine mocht eens op ons schieten . .

Wij werden overgebracht naar kamp 'Makassar', waar de kampleiding ons allen, mij inbegrepen, als rebellen ontving, en van mij eiste dat ik 'Eric' onmiddellijk zou ontwapenen en consigneren. Het waren orders 'van boven'. De onverdiende behandeling na alle voorgaande ervaringen zette nu ook kwaad bloed bij de 'rustige' pelotons Ik dacht aan het boekje 'De kunst van ongehoorzaam zijn' van kolonel J. Dormaar, nam slechts de groepswapens in en vrijwel alle munitie (de normale maatregelen) en stelde een aantal lieden stiekem in de gelegenheid familie in de stad of 'kampong' te bezoeken. Natuurlijk kwam de kampstaf het te weten, maar die greep wijselijk niet in. Zo bleef ik verantwoordelijk voor 'Eric' als het mis ging! Ik hield beiden regelmatig op de hoogte van de toestand. 'Eric' wilde weten wat de APRA had gedaan en de kampstaf wat 'Eric' zou gaan doen.
Intussen belden allerlei adjudanten en secretaressen van VIP's zoals van de legercommandant en de Nederlandse staatssecretaris van Defensie, die zich toen in Indonesië bevond, mij op of ik 'die troep' wel goed in de hand had. Als ik ja zei zou men zich wellicht niet meer ons ons bekommeren, als ik nee zei waarschijnlijk 'maatregelen nemen'. Het antwoord werd dus iets er tussenin: 'Alleen als niemand anders zich met 'Eric' bemoeit en wij gauw vertrekken'. Ik had nu als echte 'Eric'-er een gezond wantrouwen tegen 'hogerhand'.

De APRA-actie zonder 'Eric'

Uit Tjimahi had het Legioen - volgens Westerling 523 man sterk, volgens een Nederlands rapport ± 150 RST-ers, ± 250 Sundanese recruten van een depot en een honderdtal anderen, onder andere van de Darul Islam, maar ook KL-ers en politie - om 08.30 uur Bandung bereikt en liet zich niet weerhouden door de Nederlandse troepencommandant, generaal-majoor Engles, die hen met drie UNCI-waarnemers tegemoet ging om de groepen te bewegen hun opmars te staken[2]. De APRA trok op naar het centrum en ruimde de Indonesische troepen op voorzover zij die nog aantroffen. Vluchtenden werden op straat neergeknald. Het Siliwangi-stafkwartier op de Oude Hospitaalweg werd bezet en het personeel afgemaakt of gevangen genomen. De chef-staf van genoemde divisie bevond zich echter op het Nederlandse stafkwartier aan het Insulindepark, waar hij generaal Engles verzocht tegen de 'muiters' op te treden. Hij dacht kennelijk alleen aan troepen onder Nederlands bevel. 'Oom Edu' bracht hem echter onder het oog dat zij niet als zodanig waren te onderkennen door het ontbreken van enig legeronderscheidingsteken, dat er uniformen werden gedragen zoals bij de Nederlandse strijdkrachten, de TRIS en de Darul Islam, en dat bij de Ronde-Tafelconferentie was bepaald dat militaire bijstand op het allerhoogste niveau, in Jakarta dus, moest worden aangevraagd. Dat hadden de Indonesiërs zelf zo gewild.
De Nederlandse staf bleef overigens in werking dank zij de activiteiten van majoor Christan, die als stafofficier verantwoordelijk was voor de veiligheid.

Hij voorkwam het lamleggen (doorde APRA) met een snel gelegd cordon pantsertroepen onder bevel van kapitein Nix. Afzonderlijk en op eigen houtje was die morgen ook deze officier uit Bandung naar de uit Tjimahi oprukkende groepen gereden om voormalige compagniesgenoten uit zijn RST-tijd te bezweren niet in de buurt te komen waar hij met zijn 'pantsers' het 'oude paleis van de legercommandant', nu het Nederlandse stafkwartier, bewaakte. Hoe spijtig ook, hij zou toch op hen doen schieten als ze er hun neus lieten zien! 'Baik, tuan kapten' (goed, kapitein), wij gaan daarheen waar onze echte vijand is . . . .' De Nederlandse staf speelde dan ook de belangrijkste rol in het doen beëindigen van de nutteloze en al doodbloedende actie.

Circa 12.00 uur vond daar een onderhoud plaats met de hiervoor uitgenodigde APRA-leider (een politieman) en anderen, maar zonder de chef-staf Siliwangi.

Deze had geweigerd en zat in een kamer ernaast. Tijdend het onderhoud bleek dat Westerling opdracht had gegeven heel Bandung te bezetten. APRA-leider Bandung echter, nu inziende welk een chaos en ellende hij en de zijnen hadden veroorzaakt' wat niet zijn bedoeling was geweest', zou de actie staken. Om 13.30 uur werd het onderhoud beëindigd. Daarna hield het vuren op en om 17.00 uur was Bandung APRA-vrij.

Intussen vrijwaarden Nederlandse militairen het verlaten Siliwangi-stafgebouw voor plundering. Het is tegenwoordig een militair museum.

Ontmoedigd meldden in de loop van de avond vrijwel alle gedroste militairen zich in hun kampementen terug - 'onvoorwaardelijk' zoals de chef van de generale staf, generaal-majoor Van Langen, overgevlogen uit Jakarta, had gelast - om te worden ontwapend en geconsigneerd in afwachting van verdere berechting.

Vluchtende militairen van de 'Tentare Nasional Indonesia' werden door het Legioen van de Rechtvaardige Vorst Westerling neergeknald. (foto afkomstig uit de collectie van de schrijver).

De burgerij van Bandung keek wezenloos toe hoe de APRA van Westerling - die zelf in Jakarta was - te werk ging: zeer selectief maar zonder pardon. (foto afkomstig uit de collectie van de schrijver).

Daar vernamen zij dat ook de hoofdactie in Jakarta onder Westerling zelf was mislukt, ja, niet eens was begonnen, en wel wegens gebrek aan wapens . . . .
Westerling schrijft in zijn boek dat die wapens de avond tevoren uit het arsenaal van een KNIL-kazerne in Bandung hadden moeten komen. Zijn mensen waren daar al bezig toen er plotseling een officier opdook die er niet had behoren te zijn . . . . . .

Over 'Eric' en de APRA na de 'derde'actie

Hoe het ook zij, burger Westerling dook onder en de militairen die hij in zijn avontuur had meegesleept werden de volgende dag al overgebracht naar het eiland Onrust in afwachting van de krijgsraad, maar ook om hen uit handen te houden van een furieus en wraakzuchtig Indonesisch leger dat zijn gezicht had verloren, en hoe. Tijdens de overbrenging kwamen zij voorbij kamp 'Makassar'. Ik had ondershands van kapitein De Iongh al eerder het tijdstip vernomen: '. . . en vertel 't aan niemand, Dick'. Behalve aan de compagnie, dacht ik. Velen glipten met mijn toestemming onder de kawat (draad) door om te gaan kijken. Tussen de gearresteerden ontwaarden zij onze 'Eric'-chauffeurs in opleiding, en vooral hún neerslachtigheid na de mislukking maakte diepe indruk. Hun gezinnen waren immers bij ons en jammerden luidkeels toen een bericht kwam dat wij de volgende morgen zouden vertrekken.
Met enige trots begon ik nu 'hogerhand' te melden - men was daar immers zo benieuwd geweest - dat 'Eric' geen deserteurs zou hebben. Niemand bleek er nog belang in te stellen. 'We weten het al van de kampleiding die jouw troep blijkbaar goed in de hand heeft kunnen houden dank zij onze instructies . . . . !' Dat was het dus. De KMA-jaargenoot aan de telefoon wist niets van wat zich bij ons had afgespeeld.

Naschrift voor de lezer die nog wel belang stelt in 'Eric'

Op 25 januari 's middags voer ons detachement van 235 zielen weg van Java voor een reisje van 'zeg maar 222 zeemijlen pal noord', zei een wereldbekende Franse oorlogscorrespondent, die onder andere voor Paris Match fotografeerde. Hij had zojuist een plaatje geschoten van een Ambonese vrouw met een kind aan de borst en naast haar op het scheepsruim de in slaap gevallen echtgenoot van wie zij de karabijn tussen de knieen klemde, 'Magnifique!' Maar zijn, 'très vigilante', had het opgemerkt, haar man gewekt en die was op hem afgestoven . . . . . Ja, een opvliegend volk, die Ambonezen. Hoe zou hun toekomst er uitzien, vroeg ik mij af.
Tijdens het'biecht horen', de voorlopige onderzoeken op Billiton, werd mij goed duidelijk hoe die eenvoudige mensen in verwarring waren gebracht, en eigenlijk nog steeds verkeerden. Half februari vertrouwde ik hen toe aan de eveneens bekeerde luitenant Th. en nam op hartelijke en soms hartroerende wijze afscheid van de bijeengebleven familie 'Eric'; waar ik precies drie maanden bij was geweest. Aanvankelijk als buitenstaander maar na de APRA-nacht toch wel als 'bapa kompenie', vader van de compagnie, zoals 'Eric' nu beweerde. En met dat getuigschrift ging ik terug naar de Pantsertroepen.

De foto's kocht ik van iemand die al minstens tien jaren voor en van ons, 'zwarte baretten', foto's had gemaakt.

Op het Siliwang-stafkwartier werden de nog niet gevluchten afgemaakt of gevangen genomen De chef-staf bevond zich op het Nederlandse stafkwartier om bijstand te vragen. (foto afkomstig uit de collectie van de schrijver).

Het was de Nederlandse staf die de APRA-leiders te Bandung overtuigde van het zinloze van de actie-Westerling. Ontgoocheld trokken de ruim 500 misleide - en nu als deserteurs aangemerkte - militairen van verschillende legers terug naar hun kampementen om te worden ontwapend en berecht. (foto afkomstig uit de collectie van de schrijver).

'Niet aan de 'tentara' (het leger) laten zien, kapitein, anders word ik opgepakt'.

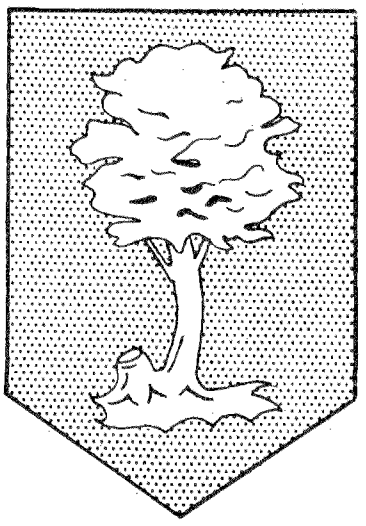
Noten:

1) De staatssecretaris was de heer Fockema Andreae; de legercommandant ltgnl Buurman van Vreeden, en diens adjudant kapt De Iongh.
2) UNCI = 'United Nations Commission (for) Indonesia'. Zij dachten de verantwoordelijke man voor dat alles hier aan te treffen, maar vernamen toen dat Westerling nu wel in Jakarta bezig zou wezen.

B. C. Cats:

AFDELING MILITAIRE EMBLEMEN

Nieuw mouwembleem

Helaas hebt U door gebrek aan tijd van Uw afdelingscorrespondent deze rubriek enige keren moeten missen. Met de beste voornemens wordt de pen echter wederom ter hand genomen en vervolgen we met een mouwembleem dat ruim een jaar geleden werd ingevoerd, namelijk dat van het Commando Opleidingen Koninklijke Landmacht.
In Mars et Historia van jan./febr. 1978 (12e jaargang nr. 1) werd melding gemaakt van de mouwemblemen voor het Nationaal Territoriaal Commando - het oude embleem der Territoriale Troepen - het mouwembleem Nationaal Logistiek Commando, idem Commando Verbindingen Koninklijke Landmacht en Geneeskundig Commando Koninklijke Landmacht.
Naast het reeds bestaande mouwembleem voor het 1e Legerkorps waren nu bijna alle onder het ressort van de bevelhebber der Landstrijdkrachten vallende grote eenheden van een eigen indelingsembleem voorzien. In dat bewuste artikel werd de hoop uitgesproken dat een der grootste commando's van de BLS, namelijk het Commando Opleidingen Koninklijke Landmacht, waarin onder andere 23 opleidingscentra zijn ondergebracht, ook spoedig een eigen mouwembleem zou krijgen. Welnu, dat is inmiddels geschied. Bij beschikking van de BLS nr. 16.256/E dd. 28 maart 1979 werd voor het COKL ingevoerd, een schildvormig embleem met stompe benedenhoek (grootste lengte 65 mm, breedte 45 mm) van nassaublauw, waarin in geel een boom geplaatst, groeiend uit een afgehouwen stronk. Landmachtcirculaire nr. 001-79 codenr. 57.72/3 geeft uitvoerig de afmetingen van de bladerkroon, stam en de grond waaruit de boom ontspruit en besluit met de vermelding dat het mouwembleem COKL is gebaseerd op het persoonlijk embleem van Prins Maurits (1567-1625), waarbij hij de spreuk voerde 'Tandem fit surculus arbor' (eindelijk wordt de spruit een boom).

Prins Maurits heeft als eerste de opleiding van het Staatse leger op een voor die tijd wetenschappelijke basis gebracht. Het embleem is geweven, of wordt geborduurd - ook die mogelijkheid wordt dus opengelaten - op een ondergrond in de kleur van het kledingstuk waarop het wordt gedragen, dus bruin voor het dagelijks tenue en veldtenue.
De landmachtcirculaire besluit met de mededeling dat het embleem zal worden opgenomen in het voorschrift 2-1594, zijnde het kledingvoorschrift.
Dit voorschrift is uitgegeven in 1969 en ondanks diverse aanvullingen en veranderingen tot heden niet gewijzigd. Het is te hopen dat de aanvullingen en wijzigingen op VS 2-1594 spoedig van de pers zullen komen daar de Koninklijke Landmacht anders, en zeker na het invoeren van het nieuwe kazernetenue, met een verouderd kledingvoorschrift zal komen te zitten.

Kazernetenue, ingevoerd sedert begin 1980.

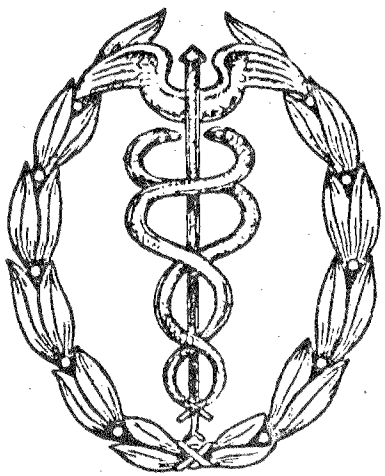
Het nieuwe kazernetenue, te dragen bij bureaudiensten, lessen en niet vuilmakende diensten, bestaat uit een Engelse trui die met binnenbroek en veldschoenen, of met de broek veldtenue gladde stof wordt gedragen en dan met veldschoenen casu quo lage schoenen.
Indien overhemd met stropdas wordt gedragen, is de kraag van de trui over het boord van het overhemd. Echter, met de bovenste knoop van het overhemd los kan het boord over de kraag van de trui worden gedragen.
De trui is voorzien van epauletten waarover groene passanten worden geschoven, voorzien van rangonderscheidingstekens zoals voor het gevechtstenue, echter met goudkleurige rangonderscheidingstekens voor officieren en adjudanten-onderofficier in plaats van de kunststof exemplaren. Een probleem is nu het meevoeren van pennen en potloden. Dit wordt opgelost door een zgn. pennezak, een groenlinnen armband, die over de bovenarm wordt geschoven en aan de epaulet bevestigd. In deze armband bevinden zich dan openingen voor pennen, potloden en wellicht het militair paspoort. Thans nog individueel aangemaakt schijnt het in de bedoeling te liggen deze pennezakken van rijkswege te verstrekken. Op de Engelse trui mag het erekoord worden gedragen, andere emblemen, zoals indelingsembleem, parawing en MLV echter niet. Indien de legerleiding het dragen van deze emblemen ook op het nieuwe kazernetenue wenst te continueren, bestaat de mogelijkheid deze emblemen op de hierboven bedoelde armband te laten bevestigen. Thans ziet men reeds rood-wit-blauwe rechthoeken - Nederlandse vlag van circa 3 bij 5 cm op de armbanden gedragen, hetwelk niet voorschriftmatig is, doch afgeleid van dit soort vlaggetjes op de laatste verbeterde uitvoering van de binnenjas.

Nieuwe brevetemblemen

De Konklijke Landmacht kent een serie zogenaamde brevetemblemen, waaraan een brevet voor hogere militaire vorming is verbonden. De bestaande brevetemblemen, te weten voor:
- hogere militaire vorming: de gouden zon, voorheen voor generale-stafbekwaamheid;
- hogere technische bekwaamheid, tandkrans met vierentwintig tanden met in het centrum een klimmende leeuw;
- meer uitgebreide kennis van het militair recht: een cirkelvormig gestyleerde wetsrol, waarin een klimmende leeuw;
- militair geneeskundige bekwaamheid: een esculaap in een rand van oranjebladeren en voorzien van een koninklijke kroon;

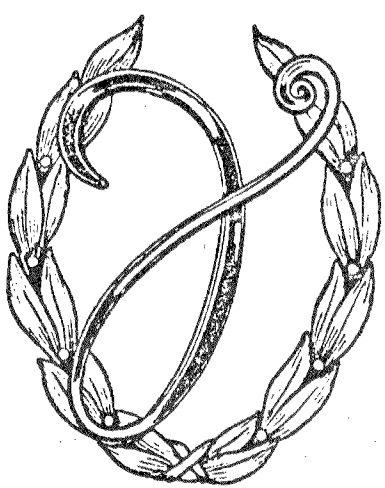
- militair farmaceutische bekwaamheid: een gifbeker in een rand van oranjebladeren en en voorzien van een kroon;
- hogere bekwaamheid militair lichamelijke oefeningen en sport: gekruiste zwaarden met klimmende leeuw;
- officier-accountant: een vierpuntige ster gevormd door de knoppen van de papyrusbloem waarin een klimmende leeuw; zijn thans met twee stuks uitgebreid, te weten:

a. brevet hogere economische vorming:

Officieren in het bezit van dit brevet dragen een goudkleurig metalen embleem, gevormd door twee ovaal gekromde takken waarbinnen een mercurisstaf - in zilverkleurig metaal - is gevat. De afmeting van het embleem zijn: grootste hoogte en breedte, respectievelijk 48 en 30 mm.. De mercurius- of herautenstaf is het teken van de god Hermes, de bode der goden en de god van handel en verkeer in de Griekse mythologie. De vleugels boven de staf symboliseren zijn snelle berichtgeving. De twee kronkelende slangen staan voor Hermes' bemiddelende rol, zowel tussen leven en dood als tussen aardse (handelende) partijen. Vooral in het licht van dit laatste wil men Hermes zien als voorloper van de moderne manager.

De herautenstaf, ook wel caduceus genoemd, lijkt verraderlijk veel op de esculaap, het kronkelende slangensymbool der medici. Zozeer zelfs dat Hermes gevleugelde herautenstaf in het Amerikaanse leger als embleem geldt voor de militaire geneeskundige dienst.

b. brevet hogere gedragswetenschappelijke vorming:
Reeds maakten wij in 'Mars et Historia' van jan./febr. 1979 13e jaargang nr. 1 gewag van het nieuwe baret- en kraagembleem voor de Militair Psychologische en Sociologische Dienst. Officieren van deze dienst, in het bezit van het desbetreffende brevet dragen een goudkleurig metalen embleem, gevormd door twee ovaal gekromde takken, waarbinnen een gestyleerde letter gamma - in zilverkleurig metaal- is gevat. De afmetingen van het embleem zijn grootste hoogte en breedte, respectievelijk 48 en 30 mm.. De Griekse letter gamma is het symbool voor de zogenaamde gamma-wetenschappen, zoals psychologie en sociologie.

LITERATUURLIJST nr. 18

1. Boekwerken

17 april 1945. Apeldoorn vrij. Een Hoofdstuk uit het boek Dileas van de kapitein Kim Beattie over de geschiedenis van 48 th Highlanders of Canada.
Uitgave Voorlichting 1 Legerkorps, Apeldoorn 1980.
H. Brand. Die lange morgen in mei. 10 mei 1940. Boom, Meppel 1980.
(Gevechten in Noord-Oost-Nederland).
A. C. Brown. Het onzichtbare front. Van Holkema en Warendorf, Bussum 1980.
(Oorspronkelijke titel: 'Bodyqueard of lies'. Over het werk van de geheime diensten in de Tweede Wereldoorlog).
J. van Lieshout. Het Hannibalspiel. Van Holkema en Warendorf, Bussum 1980.
(Over het verzet in Zuid-Limburg en het aangrenzende deel van België).
H. Lintzen. Ingenieurs in Nederland in de Negentiende Eeuw.
Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage 1980 (Het eerste gedeelte handelt over de vorming en de militairisering van het ingenieursberoep in Nederland (tot 1850)).
J.P. Nater. De Tiendaagse Veldtocht. De Belgische Opstand 1830/1831.
Fibula-Van Dishoeck, Haarlem 1980.
W. Ramaker, B. van Bohemen. Sta een ogenblik stil . . . . . Monumentenboek 1940-1945.
J.H. Kok, Kampen 1980.
G. Rawling. Cinderella operation. The Battle for Walcheren 1944. Cassell ltd, London 1980.
G.K.R. Roos. Nieuw-Guinea. De Marinierskant van het verhaal.
Bijdrage tot de geschiedenis van het zeewezen 11. Bureau Maritieme Historie Ministerie van Defensie, 's-Gravenhage 1979. (De strijd in Nieuw-Guinea 1960-1962).

2. Tijdschriftartikelen.

H. Amersfoort. Zeeuwse toestanden. Bevelvoering en besluitvorming op Zuid-Beveland, 14-15 mei 1940. Militaire Spectator CXLIX (1980) 227-249.
B. Beem. Nederlands-Indië tijdens de oorlogsjaren. (vervolg).
Maandorgaan van de Documentatiegroep '40-'45. XVIII (1980-6) 228-230. (Chronologie).
J. Belonje. Een Amsterdamse directeur der genie tijdens de Franse inlijving.
Jaarboek 1979/80 Stichting Menno van Coehoorn 13-23 (over Charles Jean-Baptiste Eugène Pâris).
J. van den Berg. De inzet van het Wapen der Militaire Luchtvaart tijdens de meidagen van 1940. Militaire Spectator CXLIX (1980) 221-226.
P.J. Brand. Uit de geschiedenis van de vestingstad Hulst. Jaarboek 1979/80
Stichting Menno van Coehoorn 24-27.
H. Th. Bussemaker. De val van Java. Spiegel Historiael XV (1980-6) 361-368.
(Verovering van Java door Japan, maart 1942).
Canada's lange mars voor Nederlands/Belgische bevrijding. Canada Vandaag VII (1980-2) 1-6. (Over het optreden van de Canadese infanterie van augustus 1941 tot mei 1945).

J. J. G. Deurloo. 'Ik wilde iets doen: dienen en vechten'. 16-jarige Engelandvaarder, nu generaal A. J. W. Wijting vluchtte in 1942 uit Nederland. Vliegende Hollander XXXVI (mei 1980) 8-11.

J. J. G. Deurloo. Van niets tot erg veel. 20 jaar Koninklijke Kaderschool Luchtmacht. Vliegende Hollander XXXVI (mei 1980) 14-16.

A. C. Floor. Selectie 35 jaar wikken en wegen. Militaire Spectator CXLIX (1980-5) 257-263. (35 jaar Selectiecentrum Koninklijke Landmacht).

A. J. de Graaf. Verslag van de reis van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana met haar twee dochters naar Canada aan boord van Hr. Ms. 'Sumatra' in het jaar 1940. Marineblad XC (1980) 178-182.

35 jaar later. Artie Varia (nr. 59, april 1980) 3-9. (Herinneringen van D. Buunk, kanonnier bij 1-8 RVA, en J. Siebenheller, schutter 25e afd. Lichte Luchtdoelbatterij over de meidagen van 1940, Grebbelinie).

P. Lefevre. La Révolution de 1830 à Mons. La belle légende de Félix de la Motte. Belgisch tijdschrift voor militaire geschiedenis XXIII (1980-5) 441-446.

Memoires van een Indisch artillerie-officier (vervolg). Sinte Barbara XXXII (1980-3) 39-42. (Diensttijd bij de bergartillerie in Fort de Kock, plaatsing op de H. K. S. in Den Haag, stafwerkzaamheden bij de Topografische Dienst in Nederlands-Indië, diensttijd bij de troepen te velde in Atjeh (1905-1909)).

A. van der Moer. De Koninklijke marine vanaf het geboortejaar van Koningin Juliana tot het geboortejaar van Koningin Beatrix. Marineblad XC (1980) 166-167.

A. van der Moer. 's Lands vloot onder de Prinsenvlag. Oranje en de zeemacht. Marineblad XC (1980) 154-165.

F. C. van Oosten. De Koninklijke Marine in de periode rondde inhuldiging van Koningin Juliana. Marineblad XC (1980) 183-189.

v. O. . Grote rol bij poging Maasbruggen te heroveren. Marine in de meidagen 1940. Alle Hens XXXIII (1980-4) 6-11.

R. Rolf. Bunkers in Nederland. Jaarboek 1979/80 Stichting Menno van Coehoorn 35-40. (Over bunkers langs de kust).

Rijks Magazijn van Geneesmiddelen. Nota VIII (mei 1980) 4.

W. H. Schoenmaker. De ontwikkeling van de gevechtshelikopter Deel 2. Onderofficier XVIII (1980-5) 140-150.

C. M. Schulten. De grondoperaties tijdens de meidagen van 1940. Militaire Spectator CXLIX (1980) 203-210.

C. M. Schulten. Het Huis van Oranje. Oranje in de Nederlandse militaire geschiedenis. De Oranjes en de verdediging van het vaderland. Onderofficier XVIII (1980-4) 110-115.

C. M. Schulten. De oefening Phoenix in 1949. Reserve-officier (1980-6).

J. W. M. Schulten Nederland neutraal? Militaire Spectator CXLIX (1980) 195-202.

Kl. Sierksma. Een praatje over een belangrijk werk in zee. De wordingsgeschiedenis van 't fort Pampus. Jaarboek 1979/80 Stichting Menno van Coehoorn 40-44.

J. Sneep. Het beleg en de verovering van 's-Hertogenbosch. Jaarboek 1979/80 57-60.

W. H. Tiemens. Arnhem.Diogenes en de Teerosen. Naschrift. Onderofficier XVIII (1980-5) 153-158. Over Duitse luchtafweerorganisatie rond Arnhem.

I. L. Uijterschout. De Afsluitdijk en de Stelling van Den Helder 10-15 mei 1940. Militaire Spectator CXLIX (1980) 211-220.

J. F. Verbruggen. L'art militaire dans l'empire caro lingien (714-1000) (slot). Belgisch tijdschrift voor militaire geschiedenis XXIII (1980-5) 393-412.

A. L. J. van Vliet. Nederland bevrijd in fasen. Legerkoerier (1980-5) 10-12. 1944-1945. Vrijwilligersleger op de bres voor Nederlands/Belgische vrijheid. Canada vandaag VI (1980-2) 7-8

J. J. Walter. Bezetting en bevrijding. Onderofficier XVIII (1980-4) 124-128. J. v. H.

BOEKAANKONDIGING

Onlangs is verschenen:

J A C. Bartels en W. Kalkman. Texel Nederlands laatste slagveld. De muiterij van de Georgiërs april 1945. De Walburg Pers Zutphen. (ISBN 906011. 016. 1)

Het boek bevat een opzienbarende documentaire over een van de meest dramatische episodes uit de Nederlandse oorlogsgeschiedenis, namelijk de opstand van de Georgiers op het waddeneiland Texel, waarbij ruim 1000 Russische en Duitse soldaten en Nederlanders omkwamen. De prijs van dit boek, 352 pagina's dik en rijk geillustreerd, bedraagt *f* 59, 50.

J. v. H.

AANMELDINGFORMULIER

JAARLIJKSE ALGEMENE LEDENVERGADERING

Ondergetekende: .....

naam : .....

adres : .....

woonplaats : .....

zal de jaarlijkse algemene ledenvergadering op 11 oktober a.s. bijwonen

Hij/zij neemt als introducé (e) (s) mee, ... personen.

Hij zal de kosten van de 'lopende lunch'(ƒ 20,-- per persoon) vooraf gireren/per bank overmaken aan de penningmeester van 'Mars et Historia' te Houten.

(giro 29 40 790, bankrekening 65 82 12 125
van de Nederlandse Middenstandsbank te Houten).

(plaats) ....., (datum) ..... 1980.

Handtekening:

.....

Vóór 20 september a.s. opsturen naar de heer B.C. Cats
Claudiagaarde 72,
1403 JR BUSSUM.

CORRESPONDENTEN

(3) 'UNIFORMKUNDE'
o.l.v. dr F.G. de Wilde, Jan Steenlaan 62, 1412 JW Naarden.

(4) 'RIDDERORDEN EN ONDERSCHEIDINGEN'
o.l.v. H.G. Meyer, Vollenbergstraat 6, 5801 RP Venray.

(5) 'MILITAIRE EMBLEMEN'
o.l.v. B.C. Cats, Claudiagaarde 72, 1403 JR Bussum en
C. van Ekeris, Anslostraat 183, 2533 KD 's-Gravenhage.

(6) 'WAPENS EN MUNITIE'
o.l.v. J. Lenselink, Oxfordlaan 49, 2314 Leiden.

(7) 'MILITAIRE MUZIEK'
o.l.v. mr R.A. Schimmel, de Mildestraat 57, 2596, SW 's-Gravenhage.

(8) 'HISTORISCHE NEDERLANDSE VERSTERKINGEN (OVERZEE)
o.l.v. A.F. Lancker, Grote Spie 347, 4819 CW Breda.

(9) 'MARITIEME GESCHIEDENIS'
o.l.v. M.K. Zaagman, Ds van den Boschlaan 225, 2286 PH Rijswijk (Z.H.)

(10) 'NAPOLEONTICA'
o.l.v. prof dr H.P.L. Harms Vogts, Utrechtseweg 102, 6866 CN Heelsum.

(11) 'TWEEDE WERELDOORLOG'
o.l.v. J.H.M. Berlemon, Porceleinvlinder 5, 2317 JZ Leiden.

(12) 'MILITAIRE- EN CIVIELE MINIATUURFIGUREN'
o.l.v. A.J. Weekenstroo, Heerenstraat 9-11, 4116 BK Buren.

(13) 'VAANDELS, STANDAARDEN, FANIONS, VLAGGEN'
o.l.v. Kl. Sierksma, 'Huize Midgaard', Aan de Brink 36, 1399 GX Muiderberg.

(14) 'EERSTE WERELDOORLOG'
o.l.v. drs J.C. van Dijk, Grifthorst 16, 3833 GD Leusden.

(15) 'KONINKLIJKE MARINE'
o.l.v. L.L. von Münching, Middelweg 85, 2241 AP Wassenaar.

(16) 'MILITAIRE GENEALOGIE'
o.l.v. ir Ch.C. van der Vlis, Anna van Burenlaan 59, 2012 SK Haarlem.

(17) 'MILITAIRE FOLKLORE' o.l.v. F.W. van Steen, Lion Cachetstraat 2, 3851 ZE Ermelo.

(18) 'MILITAIRE VOERTUIGEN EN TANKS'
o.l.v. M.C. van der Hoog, Draaiboom 10, 4817 WR Breda,
J. Bloemendaal, Scheldelaan 10, 2105 XG Heemstede.

(19) 'KONINKLIJKE LUCHTMACHT'
o.l.v. J. van den Berg, Cronestein 85, 2804 EL Gouda,
P.C. Boer, Waterklaver 2, 2804 PN Gouda.

(20) 'KNIL' o.l.v. W.R. van der Weide, 'Bronbeek', Velperweg 151 A, 6824 MB Arnhem.

(22) 'MILITAIRE GEDENKTEKENS EN MONUMENTEN'
o.l.v. J.C. Hopperus Buma, Huygenslaan 18, 3818 WC Amersfoort,
drs J.A.C. Bartels, Gerstkamp 198, 2592 CV 's-Gravenhage.

INTERESSEGEBIEDEN, WAAR (NOG) GEEN CORRESPONDENTEN VOOR ZIJN:

(1) 'Krijgsgeschiedenis, Korpsgeschiedenis KL'
(2) 'Tradities en ceremonieel'
(21) 'Militaire bibliografie, tijdschriften'

*** De tussen haakjes geplaatste nummers zijn indicaties t.b.v. de ledenlijst.